

Actieprogramma

Veilig Leven

binnen de VRR 2016 – 2019

Deelfase 3

Datum	17 juli 2015
Wijzigingsdatum	230815 – 131015 – 011115 - 231215
Versie	Definitief 1.4
Auteur	Peter Schuurmans, afdeling Veilig Leven
Adres	Wilhelminakade, WPC, 24 ^{ste}

<u>Inhoud</u>	<u>Pagina</u>
1. Voorwoord	3
2. Inleiding	3
3. Voormalige werkwijze Brandveilig Leven	4
4. Centrale doelen Veilig Leven	4
5. Vernieuwde werkwijze Veilig Leven	4
6. Personeel Veilig Leven	5
7. Landelijke ontwikkelingen	6
8. Interregionale en internationale samenwerking	8
9. Publiek Private samenwerking	9
10. Speerpunten Veilig Leven	10
11. Communicatie	14
12. Bestuurlijke kwantitatieve doelen	15
13. Bijlage: Factsheets Speerpunten	
Bijlage 1 Doelgroepvoorlichting Allochtonen	16
Bijlage 2 Samenwerken met elkaar, samen sterk AZRR	18
Bijlage 3 Doelgroepvoorlichting basisscholen	20
Bijlage 4 Doelgroepvoorlichting senioren	22
Bijlage 5 Minder zelfredzame burgers	24
Bijlage 6 Vervuilde woning	26
Bijlage 7 Doelgroepvoorlichting VMBO	28
14. Literatuur	30

1. Voorwoord

De brandweer is volop in beweging. Op diverse vlakken worden grote organisatorische veranderingen aangebracht. Dit zal ook nog wel enkele jaren voortgang blijven vinden. Ook op gebied van materiaal wordt zeer innovatief gewerkt en grote investeringen gedaan om de wettelijke taak als brandweer goed uit te kunnen blijven voeren.

Er is echter ook behoefte aan het ontwikkelen van Veilig Leven in deze "veiligheidssamenleving". Meer nadruk leggen op preventie is natuurlijk al langere tijd een belangrijke trend: *"meer naar de voorkant van het probleem gaan"* is voor organisaties een steeds belangrijker leidraad geworden. Net als dat het stimuleren van de eigen rol van burgers, hun participatie en zelfredzaamheid is in een paar jaar tijd tot een volwaardig hoofdthema uitgediept.

Veilig Leven vraagt een verandering in het gedrag van mensen. Bijvoorbeeld: niet meer de kamer uitlopen als er kaarsen branden, rookmelders ophangen en regelmatig controleren of ze werken, een vluchtplan bedenken voor het geval er brand uitbreekt en weten hoe de vlam in de pan te doven is. Alle veiligheidsregio's van de brandweer hebben de afgelopen jaren initiatieven ontplooid om Veilig Leven te stimuleren. Het accent ligt op voorlichting geven en rookmelders aanbrengen.

Een belangrijk vervolg hierop is, dat in voorjaar van 2015 het Algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond de bestuurlijke notitie Veilig Leven heeft geaccordeerd welke de basis vormt van dit voorliggend actieprogramma. Hierin wordt een beeld geschetst hoe invulling gegeven zal worden aan het thema "Veilig Leven" met alle bijbehorende activiteiten in de periode 2016-2019 binnen de VRR.

2. Inleiding

In 2010 heeft het team Brandveilig Leven binnen de afdeling Onderzoek & Analyse van de VRR het actieprogramma "Brandveilig Leven projectfase 1" opgesteld, in 2011 gevolgd door het actieprogramma "Brandveilig Leven projectfase 2" (2012-2017).

Inmiddels is Veilig Leven binnen de VRR volledig geïntegreerd in de organisatiestructuur binnen de kolom brandweer. Ook is reeds invulling gegeven aan de geformuleerde bestuurlijke beleidsdoelen Veilig Leven zoals beschreven in de actieprogramma's.

Binnen de VRR zal nadrukkelijk vanuit de afdeling Veilig Leven de samenwerking worden geïntensiveerd tussen de directie Risico- en crisisbeheersing, GHOR en AZRR om voorlichtingsactiviteiten te harmoniseren en optimaliseren.

Na een periode van 5 jaar ontwikkelen, inbedden en verankeren van de Veilig Leven filosofie binnen de VRR, is het noodzakelijk een nieuwe "stip op de horizon" te kiezen middels een herijking. De reden hiervoor is feitelijk dat de inhoud van het huidige actieprogramma "Brandveilig Leven projectfase 2" qua inhoud, filosofie en voortschrijdend inzicht is achterhaald in de tijd. Dit komt door:

- de komst van twee wijkbrandweermannen;
- een vernieuwde visie op jongereneducatie (opening de "Club van 1-1-2" in Schiedam);
- de krachtenbundeling op het gebied van voorlichting tussen de "rode- en witte kolom";
- en de focus op risicogerichtheid.

Binnen de VRR is het daarom van essentieel belang om tot voorliggend vernieuwd actieprogramma Veilig Leven 2016-2019 te komen.

3. Voormalige werkwijze Brandveilig Leven

Zoals gemeld is in 2010 het actieprogramma “Brandveilig Leven” tot stand gekomen. Het doel dat toen o.a. geformuleerd werd, was het terugdringen van het aantal branden en het aantal doden en gewonden door brand. De brandweer heeft voor woongebouwen echter geen juridische instrumenten ter beschikking om brandveiligheid te verbeteren. In Engeland is gebleken dat de inzet van nieuwe instrumenten in het kader van Community Safety, met als doel het verhogen van het veiligheidsbewustzijn, een zeer effectief middel zijn om gedrag te beïnvloeden en daarmee het aantal doden en gewonden door brand terug te dringen.

In 2010 is voor uitrol van Brandveilig Leven bepaald om dit te doen in 51 gedefinieerde “hotspots” binnen de regio. Dit is dus een incidentgerichte aanpak. De succesvolle activiteiten, waaronder woningcheck's brandveiligheid, werden gestart in de wijken waar meeste woningbranden plaatsvonden. Om als Brandveilig Leven te starten, is dit ook een goede aanpak geweest voor een nieuw groot regionaal 'project'.

4. Centrale doelen van Veilig Leven

Het programma Veilig Leven is landelijke ook volop in ontwikkeling. Doel is om bewustwording en gedragsverandering te realiseren bij de burgers op gebied van brandveiligheid. Ook wettelijk is dit verankerd in artikel 3 lid 1 sub a van de Wet Veiligheidsregio's. Hierin is gesteld: “..... tot de brandweezorg behoort het voorkomen, beperken en bestrijden van brand .....”. Onderdeel van het beperken en voorkomen van brand en brandgevaar is het streven naar (Brand)Veilig leven in de samenleving.

In 2014 heeft de VRR er voor gekozen om de voorlichtingsactiviteiten op het gebied van brandveiligheid en fysieke veiligheid in de leefomgeving (op het gebied van gezondheid) te bundelen. Nu de samenwerking tussen de brandweer en de ambulancedienst op het gebied van voorlichting aan burgers een feit is (uniek in Nederland) is de transitie voltooid van Brandveilig Leven naar Veilig Leven binnen de VRR waarbij de herijking van centrale doelen noodzakelijk is.

De centrale doelen van Veilig Leven zijn middels educatie en voorlichting, het terug brengen van het aantal branden en het verhogen van de fysieke veiligheid op het gebied van gezondheidszorg in de woonomgeving met als direct gevolg een vermindering van het aantal slachtoffers bij brand en daar waar mogelijk het verminderen van de schadelast.

Tevens zal door een uitgebalanceerd voorlichtingsprogramma specifiek gericht op doelgroepen het veiligheidsbewustzijn dienen te worden verbeterd en de zelfredzaamheid te worden geoptimaliseerd. Hierbij dient gemeld te worden dat samenwerking met andere organisaties zoals o.a. woningcorporaties, gemeenten binnen de regio, politie, zorginstellingen gewenst en noodzakelijk is om deze doelen te bereiken.

5. Vernieuwde werkwijze van Veilig Leven

De inhoud van dit “nieuwe” actieprogramma zal volledig gericht zijn op risicobenadering daar waar in het verleden werd gestuurd op een vooral incident-gerichte benadering.

De afgelopen jaren zijn binnen de VRR veel woningcheck's uitgevoerd echter kunnen we concluderen, dat we onze risicogroepen, zoals bijvoorbeeld de zelfstandig thuiswonende ouderen (65+ ers), niet altijd effectief weten te benaderen.

Gezien het bovenstaande vraagt de toekomst dus om een doelmatige risicobenadering volledig gericht op de “zwakkeren” in onze samenleving.

Met deze vernieuwde strategische insteek is de VRR in staat om Veilig Leven in alle gemeenten binnen de regio optimaal door te ontwikkelen en haar inzet niet primair te focussen op gemeenten met de grootste inwoneraantallen maar juist op generieke risico's die binnen alle gemeenten aanwezig zijn.

Tevens zal het beoogde actieprogramma met de beschreven speerpunten naadloos aansluiten op de nummers 1,2,5,7 en 8 van de "acht strategieën" uit de algemene visie van de VRR.

De acht strategieën uit de algemene visie van de VRR zijn:

1. Een betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie zijn;
2. Een gezaghebbend kennis- en expertisecentrum zijn;
3. Voortdurend deskundigheid van de professionals bevorderen;
4. verantwoordelijkheid geven en verantwoordelijkheid nemen;
5. Platform om kennis, ervaring, burgers, bedrijven en organisaties bij elkaar te brengen;
6. Een doelmatige, open en transparante organisatie zijn;
7. Scherp acteren op ontwikkelingen die buiten ons gebeuren;
8. Voortdurend oog hebben voor innovatie op het gebied van veiligheid.

Als de VRR "Veilig Leven" (VL) duurzaam wil door ontwikkelen om het veiligheidsbewustzijn en de zelfredzaamheid van burgers in de regio te optimaliseren is herijking noodzakelijk. Het door ontwikkelen zal in de toekomst moeten worden gezocht in de nadrukkelijke samenwerking met de gemeenten binnen de regio, externe partners en andere kolommen binnen de Veiligheidsregio. De eerste stappen in deze richting voor versterking op dit gebied hebben reeds in 2014 plaatsgevonden, door het bundelen van de krachten op het gebied van brandveiligheidsvoorlichting en medische en gezondheidsvoorlichting. Dit betekent dat de brandweer en de ambulancezorg de doorontwikkeling reeds hebben ingezet in de transitie van Brandveilig Leven naar Veilig Leven en daarmee reeds een voorschot hebben genomen op de duurzame doorontwikkeling voor de toekomst.

De VRR heeft dus de ambitie om in de toekomst de Veilig Leven activiteiten primair te richten op risicogerichtheid. Op basis van een zogenaamd "DVO plus taak" kunnen gemeenten eventueel tegen een aanvullende financiële bijdrage aan de VRR extra Veilig Leven activiteiten laten uitvoeren voor een risicogerichte aanpak naast de bestaande basisactiviteiten op het gebied van voorlichting welke worden uitgevoerd binnen bestaande budgetten.

Inmiddels is door de clusters in de afgelopen jaren expertise opgedaan in de uitvoering van Veilig Leven taken. Deze expertise zal worden gebruikt om de Veilig Leven doelen zoals deze in voorliggend actieprogramma en de clusterjaarplannen zijn beschreven uit te voeren.

Op gebied van social media is de afdeling vanzelfsprekend ook actief. Het Twitter en Facebook account "Veiligvoorop" wordt gebruikt om interessante maar ook leuke ontwikkelingen te melden. Daarnaast is ook de website "rijnmondveilig.nl" in gebruik. Hier kan de burger veel informatie vinden over brandveiligheid in de woning.

In 2016 zullen de communicatieve activiteiten geanalyseerd worden en desgewenst aangepast worden naar de 'VRR lijn'.

6. Personeel Veilig Leven (VL)

Bij de transformatie van Team Brandveilig Leven naar afdeling Veilig Leven is ook de omvang aan het groeien. In verband met deze aanvulling vanuit de 'witte kolom' is hierbij ook personeelsbezetting aangepast. Huidige invulling van de afdeling:

- 1 afdelingshoofd
- 1 Regionaal coördinator
- 6 Districtscoördinator
- 24 ANAR / NRV-ers brandweer
- 7 ANAR / NRV-ers AZRR
- 2 wijkbrandweermannen (IJsselmonde / Schiedam) ¹⁾
- 1 coördinator van “De club van 1-1-2” in Schiedam ²⁾

¹⁾ Wijkbrandweerman Schiedam wel opgenomen in de bezetting binnen de afdeling Veilig Leven, echter nog niet formeel binnen de vastgestelde formatie.

²⁾ Betreft medewerker uit de projectenpoule VRR (nog geen formatieplaatsplaats binnen de afdeling Veilig Leven).

Een ANAR (Non activiteiten regeling) medewerker is een collega die niet meer beschikbaar is voor de repressieve dienst. Hij mag echter wel nog 288 uur per jaar (24 uur per maand) werkzaamheden verrichten voor de Veiligheidsregio. Momenteel zijn er 20 medewerkers van de brandweer en 10 van de AZRR (voormalig ambulance verpleegkundige dan wel chauffeur) die aangegeven hebben graag voor de afdeling Veilig Leven ingezet te willen worden.

Een NRV-er (niet repressief vrijwilliger) is een collega die ook nog werk verricht voor de afdeling. De vrijwilliger mag 150 uur per jaar zijn diensten bewijzen en krijgt daarvoor een vergoeding.

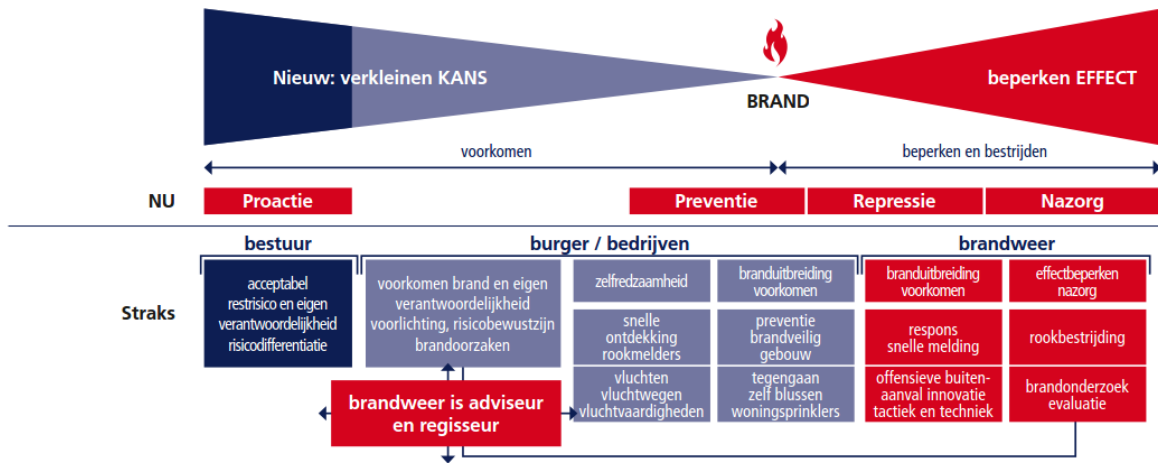
7. Landelijke ontwikkelingen

Met de landelijke visie ‘De brandweer over morgen’ heeft de brandweer een nieuw bedrijfsmodel omarmd: het continuïteitsconcept. De essentie is dat de brandweer zoveel mogelijk de continuïteit in de samenleving wil waarborgen, samen met andere partijen. Verschillende onderdelen van de samenleving zijn tegenwoordig sterk verweven.

Het continuïteitsconcept krijgt op twee manieren invulling: innovaties doorvoeren in de repressie en meer nadruk leggen op het voorkomen van brand en zelfredzaamheid. Met name het tweede onderdeel vormt een trendbreuk in de werkwijze van de brandweer. Het is tenslotte vooral de burger die de sleutel in handen heeft om (woning)branden te voorkomen en veilig te handelen als er toch brand uitbreekt. De brandweer kan burgers stimuleren en adviseren, maar heeft - anders dan bij branden blussen - in deze fase niet de regie.

Onderdeel van ‘De brandweer over morgen’ is ook dat de brandweer meer dan voorheen gaat sturen op maatschappelijk rendement. Daarvoor onderzoekt de brandweer welke omstandigheden of groepen tot de grootste risico’s leiden, om zich dáár vooral op te richten.

Met de grotere aandacht voor het voorkomen van brand en zelfredzaamheid verschuift de focus van de brandweer in de veiligheidsketen. Een veelgebruikte verbeelding van de veiligheidsketen is de vlinderdas, waarbij de knoop het veiligheidsincident weergeeft (in dit geval een brand). Op dit moment ligt de nadruk van de brandweeractiviteiten aan de rechterkant van de vlinderdas: in de fasen van repressie en nazorg. Ook de activiteiten die de brandweer tot voor kort op het gebied van preventie uitvoerde, liggen aan de rechterkant van de vlinderdas: het installeren van brandmelders en sprinklers en andere activiteiten om te voorkomen dat een brand zich uitbreidt. In het nieuwe bedrijfsmodel gaat de brandweer meer activiteiten uitvoeren aan de linkerkant van de vlinderdas, in de fase van proactie en met nieuwe vormen van preventie, om te voorkomen dat een brand ontstaat.

Met het nieuwe bedrijfsmodel krijgen de fase van proactie en nieuwe vormen van preventie meer aandacht binnen de brandweer (Bron illustratie: Brandweer, 2010)

In de fase van preventie hebben burgers een eigen verantwoordelijkheid. De brandveiligheid van woningen moet natuurlijk voldoen aan de regels van bijvoorbeeld het Bouwbesluit. Maar daarnaast is het belangrijk dat burgers hun woon- en werkomgeving brandveilig inrichten en gebruiken en dat zij weten hoe ze moeten handelen als er toch brand uitbreekt.

Binnen de VRR 2.0 organisatie hebben we inmiddels kunnen borgen, dat repressie, preventie en Veilig Leven beiden de pijlers vormen waarop onze VRR organisatie gefundeerd is. Binnen de totale brandweerorganisatie van de VRR is de afgelopen jaren intensief gewerkt aan een organisatiemodel met als uitgangspunt, dat een ieder zich verantwoordelijk voelt voor de veiligheid van burgers en een bijdrage levert aan het product Veilig Leven.

Veranderende maatschappij

We zien momenteel veranderende maatschappelijke verhoudingen. Zagen we enkele jaren geleden nog een maatschappij die aan het verzakelijken en individualiseren was, lijkt er nu een samenleving te ontstaan waar mensen (al dan niet gedwongen) meer op elkaar zijn aangewezen (zie recente ontwikkelingen in de zorg). Uit recent onderzoek van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) blijkt dat door de toename van zelfstandig wonende senioren in de nabije toekomst, een serieus probleem gaat ontstaan op het gebied van brandveiligheid. Volgens berekeningen van het IFV zal het aantal branddoden onder deze bevolkingsgroep tot 2030 explosief stijgen met 80%. De VRR zal dan ook volledig anticiperen op deze ontwikkeling en intensief gaan inzetten op de brandveiligheid van deze doelgroep.

Het ontstaan van communities en initiatieven op wijk- en buurtniveau biedt kansen voor het realiseren van "samenredzaamheid" en een veiligere samenleving waar wij als veiligheidsorganisatie op dienen te anticiperen. Met dit plan en uitvoering van de speerpunten willen wij uitvoering geven aan deze "samenredzaamheid".

De grotere aandacht voor 'veilig leven' is ook in andere maatschappelijke sectoren te zien. Zo proberen gemeenten het gedrag van burgers te beïnvloeden om de sociale veiligheid te vergroten, criminaliteit te bestrijden en inbraken te voorkomen. Het ligt voor de hand de activiteiten voor 'veilig leven' te koppelen: om het maatschappelijk rendement van de activiteiten te vergroten, maar ook om burgers niet te overbelasten met activiteiten en boodschappen. De visie 'De brandweer over morgen' voorziet daarom in een ontwikkeltraject van 'brandveilig leven' naar 'veilig leven'.

8. Interregionale en internationale samenwerking

Regionaal is de afdeling Veilig Leven zeer actief. Regelmatig worden nieuwe zaken door de afdeling uitgetoetst om werkzaamheden en de resultaten daarvan te verbeteren. Wijze van presenteren bij bijzondere doelgroepen, aanpak woningchecks maar ook data verzamelen heeft de aandacht van andere veiligheidsregio's. Meerdere regio's hebben de afdeling VL bezocht om de nodige informatie te halen. Landelijk gezien lopen we voorop met ontwikkelingen. Deze informatie zullen wij de komende jaren desgewenst blijven delen.

Landelijk zet de VRR zich al geruime tijd in voor (brand) Veilig Leven projecten. Zo wordt jaarlijks meegedacht in de organisatie van de Nederlandse Brandpreventieweken. Dit is samenwerking met de Nederlandse Brandwonden Stichting.

In 2015 is een landelijke App gelanceerd om de burger thuis een woningcheck uit te voeren. Deze is door de VRR, samen met drie andere VR's tot stand gekomen. Vanaf 2016 zal deze App doorontwikkeld worden en data hiervan worden geanalyseerd. Tevens is er door een unieke samenwerking van de vier VR's in Zuid Holland een e-learning gemaakt voor Thuiszorgorganisaties. Deze wordt veelvoudig bekeken en zal ook in 2016 herzien en verbeterd worden.

Ook internationaal heeft VL regelmatig contact met o.a. België en Engeland. O.a. in Antwerpen en Liverpool heeft de afdeling goede contact met de afdeling Community Safety. Op deze wijze wil VL goede invulling geven aan vernieuwde internationale ontwikkelingen op ons vakgebied. In 2016 zal worden onderzocht welke optionele mogelijkheden zijn om de samenwerking te intensiveren en te onderzoeken of er reeds internationale oplossingen zijn voor maatschappelijke vraagstukken waar ook in Nederland op het gebied van Veilig Leven lering uit getrokken kan worden.

9. Publiek Private Samenwerking (PPS)

Gezien het jaarlijks hoge aantal woningbranden zullen de activiteiten van Veilig Leven (VL) ook in de toekomst worden voortgezet. Op grond van de onzekere economische ontwikkelingen en bezuinigingen binnen de VRR, heeft VL hulp nodig om hun activiteiten in de toekomst te waarborgen. Vermoedelijk zal deze hulp van externe partijen, die de belangen van VL delen, kunnen worden verkregen. Veilig Leven zal in de toekomst de activiteiten blijven uitvoeren en Publiek Private Samenwerking (PPS) kan hierbij een grote rol spelen.

PPS kan op verschillende manieren helpen om VL projecten te realiseren.

De meerwaarde die PPS kan opleveren voor de uitvoering van activiteiten door VL zijn:

- Het benutten van de kennis en kunde van partners;
- Gebruik maken van de netwerken van een partner en de toegang tot doelgroepen;
- Media-aandacht en ondersteuning bij de externe communicatie;
- Financiële steun, d.m.v. geld, kortingen of goederen;
- Gemeenschappelijke producties, (b.v. folders, tasjes, pennen);
- Ondersteuning in de uitvoering van werkzaamheden;
- Vergroten van de naamsbekendheid van Veilig Leven;
- Winnen van ambassadeurs/ burgervrijwilligers ter ondersteuning van de uitvoering van projecten;
- Opleiden van personeel van een partner via het "train de trainer" principe, om toezicht te houden op brandveiligheid en voorlichtingen en advies aan de eigen doelgroep te geven.

Aan een aantal van de bovengenoemde activiteiten is reeds invulling gegeven door de afdeling. In de periode 2016 – 2019 zal nadere invulling en uitvoering worden gegeven.

10. Speerpunten Veilig Leven

In dit hoofdstuk worden de voorgenomen speerpunten beschreven van Veilig Leven in de periode 2016-2019.

Uitvoering woningchecks brandveiligheid (WCB's)

Model 2010-2015

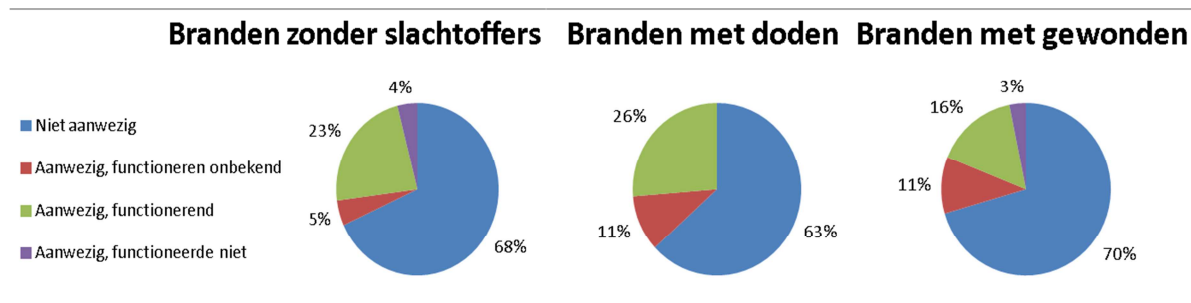
Op basis van incidentcijfers (woningbranden in de periode 2006 t/m 2010) zijn in het verleden door de VRR in totaal 51 "hotspots" (geografisch bepaalde gebieden met een bovengemiddeld aantal woningbranden per 1000 woningen) gedefinieerd met hierin totaal ca. 51.000 woningen. Deze hotspots zijn geografisch beschreven in het actieprogramma 2012-2017 en liggen voornamelijk in de gemeenten Rotterdam en Schiedam. Op basis van bestuurlijke afspraken voert de brandweer hier op jaarbasis 7.000 woningchecks brandveiligheid uit en plaatst daar waar nodig in samenwerking met de aangesloten woningbouwcorporaties rookmelders.

Model 2016-2019

In het nieuwe actieprogramma 2016-2019 zal deze activiteit gecontinueerd worden, echter zal nu regionaal worden ingezet op woningchecks brandveiligheid gericht op risicoprofiel. De focus ligt dan primair op de zwakkeren in de samenleving, zoals zelfstandig wonende senioren en andere kwetsbare doelgroepen in de samenleving met een verhoogd risicoprofiel.

In ongeveer de helft van de fatale woningbranden is er sprake dat deze ontstaat in een appartement of flatwoning. Denk hierbij ook bijvoorbeeld aan portiekflats in ouder wijken. Reden dat naast de doelgroep "kwetsbaren" ook WCB's uitgevoerd worden in deze doelgroep "risicovolle woningen". De WCB's worden uitgevoerd door vrijwillig maar ook beroeps brandweerpersoneel. Dit vindt plaats in uniform. Uit landelijk onderzoek blijkt dit effectiever te zijn dan wanneer brandweerpersoneel in burgerkleding dit uitvoert. Gebleken is dat bij fatale woningbranden veelal de eerste ontdekking is gedaan door de burens. Bij een klein aantal woningbranden was een rookmelder aanwezig die werkte. Het beleid in het kader van Veilig Leven is gericht op de aanwezigheid van functionerende rookmelders. Bij ieder woningcheck wordt mede een rookmelder aangebracht door de adviseur van de brandweer. Deze wordt immers in de meeste gevallen aangeboden door de woningcorporatie. De praktijk leert dat dit soms doorslaggevend is om binnen te komen in de woning voor een goed preventief advies. En een rookmelder installeren tijdens een woningcheck is altijd effectief: het aantal rookmelders in woningen neemt hier vanzelfsprekend door toe. Als de bewoners alleen de aanbeveling krijgen een rookmelder aan te schaffen en te installeren, blijken de meeste dat niet te doen.

Rookmelders in relatie tot slachtoffers bij woningbranden

Bron: Kobes, 2014

Na een woningcheck hebben bewoners significant meer kennis over brandveiligheid en vinden ze het belangrijk hun woning brandveilig te maken. Dit is gebleken uit een onderzoek in 2012 en 2013. Om dit verder te verbeteren, is Veilig Leven gestart om de WCB's digitaal te verwerken met behulp van een tablet. De adviseur van de brandweer voert de gegevens in en na goedkeuring van de

coördinator Veilig Leven, krijgt de bewoner via de e-mail (mits vermeld) de aanbevelingen digitaal. Op deze wijze hopen wij dat het gedrag daadwerkelijk verandert en bewoners te bewegen om eventuele voorzieningen te treffen, dan wel gedrag aan te passen.

Inmiddels is er al sinds 2011 veel data verzameld. Dit kan goed gebruikt worden bij de data analyse om zo een nog beter risicoprofiel op te stellen. Tevens is een medewerker van de afdeling Veilig Leven momenteel de risico's inwoners aan het inventariseren binnen de VRR. Om goede activiteiten van VL te ontplooiën, wordt dit document mede als basis gebruikt. Denk bijvoorbeeld aan in beeld brengen van inwoners met een hogere leeftijd, portiekflats, oudere woningen en woongebouwen.

Concreet betekent dit dat de brandweer, onder begeleiding van de afdeling VL, jaarlijks 6000 woningchecks zal uitvoeren binnen de Veiligheidsregio. Een groot deel (streven van 25%) zal plaatsvinden bij senioren (65+).

De beroepskazernes zullen, zoals destijds door de directie besloten, 150 woningchecks (WCB) per ploeg doen. Dus 450 WCB's per kazerne. Daarnaast worden er meerdere activiteiten ontplooid worden bij gemeenten binnen de VRR. En, zoals hierboven beschreven, risicogericht werken is hierin van belang. Van de uitgevoerde werkzaamheden zal periodiek de resultaten kenbaar worden gemaakt in de kwartaalrapportages.

In de loop der jaren is wel geconstateerd dat in sommige wijken het moeilijk is om een WCB uit te voeren. Reden is geen belangstelling, taalbarrière of gewoon niet open doen/ niet thuis zijn. In samenwerking met de ploegen op de kazernes zal een model worden ontwikkeld waarbij de efficiëntie van de WCB's zal worden geoptimaliseerd zodat dit motiverend zal werken binnen de ploegen.

Uitvoeren van doelgroepvoorlichting

Model 2010-2015

In het huidige model voert de VRR conform bestuurlijke afspraken minimaal 300 voorlichtingssessies Veilig Leven uit binnen de regio en is volledig vraag gestuurd.

Model 2016-2019

Binnen de afdeling Veilig Leven zijn doelgroepen benoemd welke intensief benaderd gaan worden via externe netwerken. Hier gaan voorlichtingsbijeenkomsten gehouden worden op het gebied van brand- en medische veiligheid. Hierbij selecteren wij de kwetsbare groepen die zelf geen invloed hebben op risico's, niet of onvoldoende kunnen inschatten of onvoldoende handelingsperspectief hebben. Denk hierbij aan:

- Jeugd (basis- en voortgezet onderwijs);
- Ouderen (in een thuiswonende omgeving);
- Verminderd zelfredzame personen (personen met een auditieve-, visuele-, verstandelijke beperking);
- Allochtone burgers in de samenleving;

Ook publieksvoorlichting op de grotere evenementen binnen de regio zal de afdeling Veilig Leven aanwezig zijn. Hierbij wordt eveneens het rijdend materieel ingezet zoals de VL tankautospuit, de VL aanhanger met toebehoren (VL springkussen, demo vlam in de pan en gasflesexplosie).

Publieksvoorlichting in de wijk na een (zeer) grote woningbrand is tevens een zeer effectief middel om burgers te bewegen om brandveilig te gaan leven. Door deze voorlichting neemt de kennis bij de burger toe. Een ieder is zich bewust van de gevolgen na brand en hebben vaak vragen op dat gebied over hun eigen woning.

Zeker in de wijken met lage inkomens en sociale huurwoningen werken de reguliere communicatiemiddelen zoals alleen folders, posters en persberichten niet afdoende. Samenwerking met woningcorporaties en andere buurtnetwerken is hierin essentieel om deze bewoners te bereiken.

Andere reden dat genoemde doelgroepen extra de aandacht krijgen, komt voort uit te feit dat uit landelijk onderzoek blijkt dat bij fatale woningenbranden, ruim 1/3 van de slachtoffers beperkt of niet zelfstandig mobiel waren. Dit betekent dat de aanwezigheid van rookmelders alléén niet voldoende is om levens bij brand te redden.

Aanpak vervuilde woningen

Model 2010-2015

Middels een samenwerkingsconvenant met de gemeente Rotterdam sector Stadsontwikkeling, sector Maatschappelijke Ontwikkeling (voorheen GGD) en ROTEB zet de VRR (afdeling Veilig Leven) in op de aanpak van vervuilde woningen met een verhoogd brandrisico voor de bewoners en de directe omgeving.

Deze samenwerking verloopt voorspoedig en resulteert in gemiddeld 1 à 2 interventies per week binnen de gemeente Rotterdam.

Model 2016-2019

Vervuiling van woningen en verzamelwoede (hoarding) treft statistisch gezien 2% van de totale bevolking in ons land. Inmiddels komen er ook uit andere (Rijnmond) gemeenten verzoeken binnen om een interventie op te starten, er zijn echter nog geen convenanten met deze gemeenten gesloten, zodat adequaat opstarten van een interventie moeilijk verloopt.

Gezien het belang van deze interventies zal de afdeling Veilig Leven van de VRR samen met de gemeente Rotterdam (sector Maatschappelijke Ontwikkeling) het initiatief nemen om met alle gemeenten binnen de regio bestuurlijke afspraken te maken om interventies te formaliseren.

Inzet wijkbrandweermannen

Model 2010-2015

Binnen de VRR zijn momenteel twee "wijkbrandweermannen" actief in de wijk Rotterdam IJsselmonde en in de gemeente Schiedam. De wijkbrandweerman zorgt voor een sociaal verbindende rol binnen de wijk, is het aanspreekpunt voor de burger in de wijk op brandveiligheidsvraagstukken en vormt de schakel tussen de bewoners en maatschappelijke organisaties in de wijk en de brandweerorganisatie.

De formule, ontwikkeld door de VRR, is inmiddels reeds landelijk overgenomen door diverse andere veiligheidsregio's en mag gezien worden als een "succesvolle innovatie".

Model 2016-2019

Het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) heeft in het najaar van 2014 een onderzoek uitgevoerd gerelateerd aan deze nieuwe functie met als onderzoeksvragen: "zichtbaarheid/benaderbaarheid, doeltreffendheid in verbinden en schaalgrootte van de wijkbrandweerman".

De eerste conclusies die beschreven zijn in dit onderzoeksrapport hebben een positief karakter. Er is echter meer tijd nodig om de toegevoegde waarde van de wijkbrandweerman vast te stellen. De aankomende periode zal hiervoor benut worden.

Toekomstbeeld wijkbrandweerman

In 2014 heeft het IFV een onderzoek uitgevoerd over de bekendheid van de wijkbrandweerman in IJsselmonde. Dit was echter na ongeveer 1 jaar nadat hij was aangesteld. Hierdoor was de bekendheid nog niet ingebed in de wijk. De afdeling VL is voornemens om dit onderzoek te herhalen in 2017 waardoor een aangepast beeld ontstaat over de naamsbekendheid en functioneren van deze belangrijke sleutelfiguur in de wijk.

In 2016 zullen de onderzoeksvragen worden geformuleerd en de kaders worden gedefinieerd om in 2017 het onderzoek te herhalen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan worden besloten om de wijkbrandweerman te verankeren in de organisatie en mogelijk uit te breiden naar alle kazernes met een 24-uurs bezetting.

11. Communicatie

De VRR heeft als doelstelling het veiliger maken van de regio Rotterdam Rijnmond. Om dit te kunnen bereiken, wordt er ook een beroep op de burger gedaan. Niet alleen de overheid kan een bijdrage leveren aan fysieke veiligheid, maar ook de burger heeft hier een actieve rol in. We onderscheiden drie typen boodschappen:

- (Brand)veiligheidsbewustzijn;
- Risicocommunicatie;
- Zelfredzaamheid.

Merkenbeleid

De sterke merken brandweer en ambulance worden steeds dominanter in voorlichting. Zo maken we optimaal gebruik van het imago van deze merken. Burgers zien de brandweer en de ambulance als betrouwbare organisaties die verstand van zaken hebben als het gaat om (brand)veilig leven. Alleen de merkbeleving zorgt al voor het gevoel van urgentie. Deze mannen en vrouwen weten uit de praktijk wat er mis kan gaan. Bij het veranderen van gedrag van mensen is dit van essentieel belang. Tevens kunnen we met de aanpak naadloos aansluiten bij initiatieven van andere hulpverleningsorganisaties zoals bijvoorbeeld de politie. Denk hierbij aan de roadshow 'Veilig wonen'. "Veiligheid Voorop, dat doe je samen!" is de paraplu voor de boodschappen omtrent veiligheidsbewustzijn, risicocommunicatie en zelfredzaamheid om op een subtiele wijze wel een onderscheid te kunnen maken in preventie en repressie. We hebben hier verschillende huisstijlelementen en middelen voor.

Rijnmondveilig.nl Het platform rijnmondveilig.nl staat centraal in de communicatie als het gaat om boodschappen rond (brand)veiligheidsbewustzijn, risicocommunicatie, zelfredzaamheid. Primair richt het platform zich op crisiscommunicatie. De doelgroep zijn alle inwoners en werkenden van Rijnmond.

Veiligheid-voorop.nl / twitter @veiligvoorop/ facebook Hier kunnen we de verschillende initiatieven volgen van de afdeling Veilig Leven. Hoeveel woningchecks zijn er al gedaan, hoe werkt het met een woningcheck, welke evenementen en ontwikkelingen zijn er. De doelgroep zijn alle partners/geïnteresseerden van Veilig Leven en inwoners en bezoekers van Rijnmond

0900 8387 Bel voor veilig wonen de brandweer. Dit nummer richt zich met name op vragen rondom brandveiligheid en informatie rondom de woningchecks of andere initiatieven van de Veilig Leven. Doelgroep zijn de inwoners van deze regio.

Interne communicatie

In de komende jaren zal met medewerking van de afdeling Communicatie worden ingezet op interne communicatie binnen de totale VRR organisatie.

12. Bestuurlijke kwantitatieve doelen

De vernieuwde koers Veilig Leven 2016-2019 kent onderstaande bestuurlijke kwantitatieve doelstellingen als uitwerking van de in 2015 door het AB/DB vastgestelde bestuurlijke notitie Veilig Leven. De voortgang zal per kwartaal worden gerapporteerd aan de directie van de VRR in de vorm van managementrapportages.

- De activiteiten welke worden uitgevoerd door de VRR op het gebied van Veilig Leven, zullen in de komende jaren van incidentgerichte sturing overgaan naar een risicogerichte sturing, waarbij de beschreven risicovolle doelgroepen binnen de gehele regio benaderd worden;
- De uitvoering van de woningcheck's brandveiligheid (WCB's) zal in de gehele regio worden gecontinueerd, echter met dien verstande dat de focus primair gericht zal zijn op risicovolle doelgroepen. Het aantal uit te voeren WCB's zal regiobreed op jaarbasis in totaal 6000 bedragen.
Mede gezien de huidige maatschappelijke ontwikkelingen in de zorg, zal een substantieel deel (25%) van het totaal aantal WCB's bij de thuiswonenden senioren worden uitgevoerd;
- Voorlichtingsactiviteiten vormen de basis om burgers zelfredzaam en veiligheidsbewust te maken. In het vigerende actieprogramma Brandveilig Leven is de bestuurlijke afspraak gemaakt dat de VRR op jaarbasis minimaal 300 voorlichtingssessies zal verzorgen.
Met de opening van het (brandpreventieve) jongeren educatiecentrum "De Club van 1-1-2" in de kazerne Schiedam kan de VRR nog intensiever inzetten op voorlichting aan groep 8 van het basisonderwijs voor de gehele regio.
De voorlichtingssessies zullen we op jaarbasis binnen de regio continueren en daar waar mogelijk te intensiveren;
- Woningvervuiling en verzamelwoede (hoarding) komt nagenoeg in alle gemeenten in Nederland voor. Ook binnen Rotterdam ligt het aantal interventies waarbij de brandweer met de ketenpartners (vervuilingsteam) dient op te treden gemiddeld op 1 à 2 per week. Binnen de gemeente Rotterdam is het optreden van het "vervuilingsteam" en afhandelen van deze interventies bestuurlijk en juridisch afgekaderd.
De VRR neemt graag het initiatief om in samenwerking met de overige partijen binnen het "vervuilingsteam" met alle gemeenten binnen Rotterdam-Rijnmond bestuurlijke afspraken te maken over het interveniëren op woningvervuiling;
- De eerste onderzoeken wijzen uit dat de inzet van de huidige "wijkbrandweermannen" binnen IJsselmonde en Schiedam als directe intermediair tussen de burgers en de brandweer als succesvol kan worden bestempeld. De aankomende periode wordt benut om de toegevoegde waarde verder te onderzoeken.

13. Bijlage 1 Speerpunten

1. Inleiding

Het “actieprogramma Veilig Leven deelfase 3” beschrijft de speerpunten in de periode 2016 t/m 2019 van de afdeling Veilig Leven binnen de VRR. Deze speerpunten zijn gekoppeld aan een risico gerichte aanpak om het veiligheidsbewustzijn van specifieke doelgroepen binnen Rotterdam-Rijnmond te verhogen.

Tevens zijn de speerpunten volledig congruent aan de “acht strategieën uit de algemene visie van de VRR.

Strategieën VRR

1. We zijn een betrouwbare hulp- en zorgverleningsorganisatie;
2. We zijn een gezaghebbend kennis- en expertisecentrum;
3. Wij bevorderen voortdurend deskundigheid van professionals;
4. Medewerkers geven en nemen verantwoordelijkheid;
5. Wij brengen kennis, ervaring, burgers, bedrijven en organisaties bij elkaar;
6. Wij zijn een doelmatige, transparante en open organisatie;
7. We acteren scherp op maatschappelijke ontwikkelingen;
8. We hebben voortdurend oog voor innovatie op het gebied van veiligheid.

Zorgen voor Veilig Leven: Strategie 1,2,5,7 en 8

De VRR gaat samen met burgers en bedrijfsleven hun zelfredzaamheid vergroten.

- VL: VRR gaat in komende periode de samenwerking met woningbouwcoöperaties, de sector Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeentelijke diensten en instellingen binnen het project Veilig Leven verder intensiveren.
De activiteiten van brandveilig leven worden geëvalueerd en de meest effectieve werkwijzen worden voortgezet en eventueel verder uitgebouwd.

Factsheet “Speerpunt doelgroepvoorlichting Allochtonen”

Voorliggende factsheet beschrijft op welke wijze de afdeling Veilig Leven voornemens is om het veiligheidsbewustzijn van allochtone burgers in de regio Rotterdam-Rijnmond te intensiveren.

2. Afbakening

Een specifieke doelgroep zijn de allochtonen burgers in onze regio, deze groep is zeer divers van afkomst. De doelgroep is nog onvoldoende bewust bezig met Veilig Leven (zowel op het gebied van brandveiligheid alsmede medische veiligheid), zijn de Nederlandse taal vaak niet machtig, hebben weinig financiële armslag, leven vaak in oudere stadswijken met veel personen op een klein oppervlak. Ook bij deze groep is de combinatie van groot risico en moeilijk benaderbaar aanleiding geweest om ze als apart speerpunt in het kader van voorlichting te benoemen.

Door de diversiteit aan afkomst kan er onder andere een taalbarrière zijn om deze groep voor te lichten. Ook spelen bij allochtonen culturele gewoontes mee. Hier kunnen wij als voorlichters tegenaan lopen wanneer er voorlichting wordt gegeven aan de doelgroep. Het is dus van belang om via hun kinderen (welke vaak wel Nederlands spreken) het veiligheidsbewustzijn te verhogen. Daarnaast zal er ook via hun eigen woonomgeving gewerkt moeten worden waarbij er gedacht moet worden aan moskeeën, theehuizen, enzovoorts.

3. Gewenste uitgangspositie en strategische partners

Om de komen tot een maatwerkoplossing qua voorlichting aan deze doelgroep zal samenwerking gezocht dienen te worden met externe partners om gezamenlijk de juiste doelgroepen te vinden en vorm en inhoud te geven aan de voorlichtingsbijeenkomsten.

Eventuele partners kunnen hierin zijn:

- Gemeenten binnen de regio;
- Directie Veiligheid van de gemeente Rotterdam;
- Moskeeverenigingen binnen de regio;
- Nederlands Centrum voor Buitenlanders (NCB);
- Maatschappelijke organisaties binnen de wijken;

4. Beoogd resultaat en kwantitatieve doelstelling

Om een implementatie van het beschreven speerpunt mogelijk te maken zal de brandweer een interne ontwikkeling dienen door te maken. In deze factsheet vindt een beknopte beschrijving plaats van deze ontwikkeling. Daarnaast worden een aantal randvoorwaarden beschreven waaraan dient te worden voldaan wil invulling van het speerpunt succesvol zijn.

1. Bereikbaarheid brandweer

Communicatie met en participatie van bewoners, organisaties en ondernemers is een vereiste voor een effectieve aanpak. Om vraaggericht te kunnen werken zal de brandweer de deuren zowel fysiek als in spreekwoordelijke zin moeten openen. De brandweer moet klantgerichtheid gaan uitstralen en leren luisteren naar de wensen en aansluiten bij de beleving van de bevolking.

2. Participatie en luisteren naar de omgeving

Bij het opstellen en uitvoeren van gerichte acties en maatregelen in het kader van Veilig Leven is het van groot belang dat bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en collega diensten nadrukkelijk worden betrokken. De acties en maatregelen dienen aan te sluiten bij de beleefde problemen. Prioriteiten en maatregelen dienen in overleg te worden opgesteld en vastgesteld. Maatwerk is noodzakelijk. Prioriteiten kunnen van bevolkingsgroep tot bevolkingsgroep en van wijk tot wijk verschillen. Op grond van wijkscans kunnen prioriteiten en geschikte maatregelen worden opgesteld. Het is van groot belang hierbij aan te sluiten bij reeds bestaande structuren zoals de Stuurgroep Veilig van de gemeente Rotterdam, de interventieteams en wijktafels van de gemeente Rotterdam.

Als kwantitatieve doelstelling kan worden aangegeven, dat indien er op jaarbasis minimaal 30 voorlichtingsbijeenkomsten hebben plaatsgevonden aan de doelgroep “allochtonen” het als succesvol kan worden omschreven.

Daarnaast zal een instrument dienen te worden ontwikkeld om het “maatschappelijk rendement” te meten voor deze doelgroep, zodat de VRR de mogelijkheid heeft voor “bijsturing”.

Bijlage 2

Factsheet “Samenwerken met elkaar, Samen sterk met AZRR”

1. Inleiding

Het “actieprogramma Veilig Leven deelfase 3” beschrijft de speerpunten in de periode 2016 - 2019 van de afdeling Veilig Leven binnen de VRR. Deze speerpunten zijn gekoppeld aan een risico gerichte aanpak om het veiligheidsbewustzijn van specifieke doelgroepen binnen Rotterdam-Rijnmond te verhogen.

Tevens zijn de speerpunten volledig congruent aan de “acht strategieën uit de algemene visie van de VRR.

Voorliggende factsheet beschrijft op welke wijze de afdeling Veilig Leven voornemens is om het veiligheidsbewustzijn van burgers in de regio Rotterdam-Rijnmond te intensiveren, en behelst vooral de samenwerking tussen brandweer en ambulancedienst op het gebied van voorlichting aan nog genoemde doelgroepen.

2. Afbakening

In 2010 heeft het team Brandveilig Leven van de VRR het actieprogramma "Brandveilig Leven projectfase 1" opgesteld, in 2011 gevolgd door het actieprogramma "Brandveilig Leven projectfase 2" (2012-2017).

Na een periode van 5 jaar ontwikkelen, inbedden en verankeren van de Veilig Leven filosofie binnen de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is het noodzakelijk een nieuwe “stip op de horizon” te kiezen middels een herijking.

De primaire reden voor deze herijking is feitelijk dat de inhoud van het huidige actieprogramma “Brandveilig Leven projectfase 2” qua inhoud, filosofie en voortschrijdend inzicht is achterhaald in de tijd.

Met de komst van de “wijkbrandweermannen” binnen de organisatie (2013 en 2014), een vernieuwde visie op jongereneducatie (opening van het -brandweer- jongeren educatiecentrum "Club van 1-1-2" in Schiedam –april 2014) en de krachtenbundeling op het gebied van voorlichting tussen de “rode- en witte kolom” (de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is qua voorlichting aan burgers uniek in Nederland, door het invoeren van een nauwe samenwerkingsverband tussen personeel van de ambulancedienst en de brandweer.) Binnen de VRR is het daarom van essentieel belang om tot een vernieuwd actie programma Veilig Leven 2016-2019 te komen.

Het is zaak om naar de toekomst te kijken en aan het publiek kenbaar te maken dat deze samenwerking tussen hulpdiensten niet alleen gebaseerd is om kosten te dekken, maar vooral om betere hulpverlening te bieden. En dat communicatie een groot goed is blijkt uit de opkomst bij presentaties die we nu al in de regio geven. Een samenwerking in voorlichting en/of presentaties is hier eigenlijk een logisch gevolg van.

3. Gewenste uitgangspositie en strategische partners

Om de komen tot een maatwerkoplossing qua samenwerking aan voorlichting aan de bepaalde doelgroepen zal samenwerking gezocht dienen te worden met externe partners om gezamenlijk de juiste doelgroepen te vinden en vorm en inhoud te geven aan de voorlichtingsbijeenkomsten. Eventuele partners kunnen hierin zijn:

- Gemeenten binnen de regio;
- Scholen binnen de regio;
- Club van 112;
- Ambulancedienst AZRR;
- Verzorging en ouderenorganisaties;

4. Beoogd resultaat en kwantitatieve doelstelling

Om een implementatie van het beschreven speerpunt mogelijk te maken zal de brandweer een interne ontwikkeling dienen door te maken. In dit hoofdstuk vindt een beknopte beschrijving plaats van deze ontwikkeling. Daarnaast worden een aantal randvoorwaarden beschreven waaraan dient te worden voldaan wil invulling van het speerpunt succesvol zijn.

Samenwerking van brandweer en ambulancedienst

Samen werken is altijd belangrijk, zeker als het om hulpverlening gaat. Samen werken aan preventie en daarmee het bewustzijn van mensen vergroten is minstens zo belangrijk. Daarmee wordt bereikt dat men bewuster is van de risico's die men in het dagelijks leven maakt.

Risico = kans x effect

Met andere woorden: Hoe groot is de kans dat er iets gebeurt en wat is daar het effect van. Als je de kans verkleint, zit daar je winst.

Doelgroepen

Iedereen is wat algemeen. Daarom richten wij ons o.a. op de kinderen van groep 8. Deze komen naar "De club van 112" alwaar zij via allerlei educatieve bezigheden bewust worden gemaakt op het gebied van (brand)veiligheid. Oud-medewerkers van de ambulancedienst geven onderricht aan deze doelgroep doormiddel van casussen en onderwijsleergesprekken.

Onderwerpen zijn o.a. eerste hulp bij brandwonden, vallen en verkeersongevallen.

Sinds begin dit jaar traint de ambulancedienst in de club, en worden er door het ROC skill-labs gegeven en examens afgenomen. Er wordt o.a. getraind op een reanimatie in een kleine ruimte (keuken), maar er kan ook een slachtoffer uit een auto worden gered.

Een andere (belangrijke) doelgroep zijn ouderen van 65+. Middels voorlichting op maat wordt er bereikt dat deze doelgroep het nut gaat zien van het beperken van de kans op (brand)ongevallen. Deze worden verzorgd door zowel een brandweerman/vrouw en een ambulancemedewerker. Dit gebeurt vooral op locatie, maar kan evt. ook in een kazerne. De vorm zal een duo-presentatie zijn, waarin de brandweer en de ambulancedienst elkaar tijdens de presentatie elkaar afwisselen en/of aanvullen. Waarbij vooral het contact met de doelgroep heel sterk is.

Momenteel wordt er samen met medewerkers van de ambulancedienst gewerkt aan een nieuwe presentatie, speciaal voor deze doelgroep. Onderwerpen kunnen zijn: struikelen over kleedjes en vluchtwegen. De ambulancemedewerkers zijn ieder zeer ervaren, en kunnen prima participeren.

Bijlage 3

Factsheet “Speerpunt doelgroepenvoorlichting basisscholen”

Voorliggende factsheet beschrijft op welke wijze de afdeling Veilig Leven voornemens is om het veiligheidsbewustzijn van kinderen tot 12 jaar in de regio Rotterdam-Rijnmond te intensiveren.

2. Afbakening

Een specifieke doelgroep zijn kinderen tot 12 jaar. Deze kunnen via de basisscholen worden bereikt. Kinderen zijn nog zeer bevattelijk voor andere normen en waarden. Zij zijn over het algemeen geïnteresseerd in de brandweer, staan er voor open om van alles te leren en pikken nieuwe informatie snel op.

Daarnaast staan zij nog aan het begin van hun leven en nemen zij het fundament dat zij in hun kinderjaren opbouwen mee in de rest van hun leven. In zowel woon-, werk-, als recreatiesituatie. Wanneer kinderen een andere visie ontwikkelen op hun eigen verantwoordelijkheid, zal dat tevens de basis zijn voor hetgeen zij aan hun kinderen overbrengen.

Daarnaast kunnen via de kinderen de ouders/verzorgers en directe omgeving bereikt worden.

3. Uitgangspositie en strategische partners

De afgelopen jaren is in een deel van de regio gestart met het structureel voorlichting geven van voorlichting over brand en brandveiligheid in de groepen 4, 7 en 8. Om de komende jaren deze voorlichtingen in de rest van de regio Rotterdam-Rijnmond te bewerkstelligen zal de samenwerking met basisscholen in andere gemeenten worden uitgebreid.

Overige partners kunnen hierin zijn:

- Overkoepelende onderwijs- groepen en/of stichtingen;
- Gemeenten binnen de regio.

4. Beoogd resultaat en kwantitatieve doelstelling

Om een implementatie van het beschreven speerpunt mogelijk te maken zal de brandweer diverse inspanningen leveren om kinderen tot 12 jaar bewust te maken van brand en brandveiligheid. In dit hoofdstuk vindt een beknopte beschrijving plaats van deze inspanningen. Daarnaast worden een aantal randvoorwaarden beschreven waaraan dient te worden voldaan wil invulling van het speerpunt succesvol zijn.

Voorlichtingsles brand en brandveiligheid groepen 4

De les wordt gegeven door een brandweerman/vrouw in de vorm van een interactief gesprek met de leerlingen op hun eigen niveau.

Eén en ander ondersteund door gebruik van een reiskoffer voorzien van voorwerpen die met brandweer en brandveiligheid te maken hebben. Bij elk voorwerp hoort een verhaal dat aansluit op het doel van de voorlichting. De voorwerpen in de koffer stimuleren meerdere zintuigen, voelen, ruiken, kijken en horen.

Onderwerpen welke worden behandeld: taken brandweer, wat is brand?, vlam in de pan, niet spelen met vuur, brandwonden, rookmelder, vluchten, 112. De les neemt circa 1 uur in beslag.

Als beloning krijgen de kinderen na afloop Billy's brandveilig doeboek. Het kind wordt hierdoor in de toekomst herinnerd aan de les die zij hebben gekregen.

Voorlichtingsles brand en brandveiligheid groepen 7 en 8

De les wordt gegeven door een brandweerman/vrouw in de vorm van een interactieve PowerPoint presentatie met film op hun eigen niveau.

Eén en ander ondersteund door gebruik van een tas voorzien van voorwerpen die met brandweer en brandveiligheid te maken hebben.

Onderwerpen welke worden behandeld: taken brandweer, branddriehoek, oorzaken brand, voorkomen van brand, rookmelder, blusdeken, vluchten, 112 en brandwonden. De les neemt circa 1,5 uur in beslag.

Voorafgaand of na de les kan door de leerkracht aandacht worden besteed aan het onderwerp middels het lesboekje Brááánd!!! uit de serie Billy Brandkraan.

Als beloning krijgen de kinderen een certificaat brandveiligheid en een kadootje.

Doe- en ervartraining groep 8

Groepen 8 die de voorlichting op school hebben gehad, nodigen wij uit bij de 'De CLUB van 1-1-2' in de kazerne van Schiedam.

Als kwantitatieve doelstelling kan worden aangegeven, dat indien er op jaarbasis minimaal 250 groepen de voorlichtingsles hebben gekregen, het als succesvol kan worden omschreven. Daarnaast zal een instrument dienen te worden ontwikkeld om het "maatschappelijk rendement" te meten voor de leerlingen van groepen 7 en 8, zodat de VRR de mogelijkheid heeft voor "bijsturing".

Voor een rendementsmeting voor de voorlichting aan groepen 4 verwijzen wij naar het evaluatierapport brandveiligheidvoorlichting voor leerlingen in groep 4 van Brandweer Gooi en Vechtstreek & Flevoland d.d. november 2012.

Bijlage 4

Factsheet “Speerpunt doelgroepenvoorlichting senioren”

Voorliggende factsheet beschrijft op welke wijze de afdeling Veilig Leven voornemens is om het veiligheidsbewustzijn van senioren in de regio Rotterdam-Rijnmond te vergroten waardoor de leefomgeving van senioren veiliger zal worden.

2. Afbakening

Een groot deel van de dodelijke slachtoffers door brand is 65-plusser (15 van de 43 in 2014).

Omdat de levensverwachting en vergrijzing verder toenemen en het kabinetsbeleid ervoor zorgt dat mensen steeds langer thuis wonen, is de verwachting dat het aantal branddoden de komende jaren stijgt. Vergeetachtigheid, het niet weten wat te doen bij brand en het niet meer zelfstandig kunnen vluchten kunnen belangrijke oorzaken zijn.

Het IFV heeft berekend dat door de vergrijzing het aantal branddoden onder 65-plussers tot 2030 toeneemt met 60%. Door het kabinetsbeleid om ouderen langer zelfstandig te laten wonen is de inschatting van het IFV dat de toename onder deze doelgroep zelfs 80% wordt.

Senioren lopen een groter risico een woningbrand niet te overleven. Vergeleken met mensen onder de 65 jaar is de overlijdenskans 2,6 keer zo groot (Bron : IFV).

Het is voor senioren belangrijk om stil te staan bij (brand) gevaarlijke situaties, een vluchtplan, de aanschaf van rookmelders en het maken van afspraken met de burens.

Door het geven van voorlichtingsbijeenkomsten aan senioren kunnen (brand) gevaarlijke situaties mogelijk voorkomen worden. Een belangrijk onderdeel van deze voorlichtingsbijeenkomsten is een presentatie waarin de medewerker Veilig Leven ingaat op de meest voorkomende oorzaken van brand.

Om te voorkomen dat senioren betrokken raken bij een woningbrand, is het van belang dat hun thuissituatie op brandveiligheid wordt gecontroleerd en zo nodig aangepast. Medewerkers van de thuiszorgorganisaties, de AWBZ of de WMO kennen de risicogroepen senioren en spelen een belangrijke rol in hun dagelijks leven. Bovendien hebben medewerkers in de thuiszorg als geen ander zicht op de woonsituatie en daarmee op de brandveiligheid in het huis van deze doelgroep.

De afdeling Veilig Leven zal in dit kader interactieve workshops organiseren met als thema “voorkomen van brand”. Bij deze workshops wordt ingespeeld op situaties die de thuiszorgmedewerker in het dagelijks leven tegen komt.

Daarnaast is de afdeling Veilig Leven voornemens spreekuren te houden in seniorencomplexen. Deze spreekuren zijn niet alleen bedoeld voor de bewoners van de betreffende complexen maar ook voor bewoners uit de wijk. Tijdens deze spreekuren kunnen (wijk) bewoners terecht met vragen en opmerkingen.

3. Gewenste uitgangspositie en strategische partners

Om zoveel mogelijk senioren te bereiken en zo efficiënt mogelijk te werken zal overleg op management niveau plaats moeten vinden. Daarnaast zullen nieuwe interactieve presentaties

moeten worden ontwikkeld. Hierbij zal samenwerking gezocht dienen te worden met externe partners. Tevens is de medewerking van de afdeling Communicatie en Projecten onmisbaar.

Eventuele partners hierin kunnen zijn :

- Laurens Zorg;
- Lelie Zorggroep;
- Aafje thuiszorg;
- Humanitas;
- Buurtzorg Nederland;
- Thuiszorgwinkels;
- Lokale media.

4. Beoogd resultaat en kwantitatieve doelstelling

De essentie van dit speerpunt is dat door doelgroepgerichte communicatie het veiligheidsbewustzijn van zowel de senioren als dat van de medewerkers in de thuiszorg vergroot wordt.

De communicatieboodschap en media zullen worden afgestemd op de betreffende doelgroep.

Als kwantitatieve doelstelling kan worden aangegeven, dat indien er op jaarbasis minimaal 30 voorlichtingsbijeenkomsten aan senioren, minimaal 20 workshops aan medewerkers in de thuiszorg en minimaal 10 spreekuren hebben plaatsgevonden het als succesvol kan worden omschreven. Daarnaast zal een instrument dienen te worden ontwikkeld om het rendement te meten voor deze doelgroep, zodat de VRR de mogelijkheid heeft voor bijsturing.

Bijlage 5

Factsheet “Minder Zelfredzame Burgers”

Voorliggende factsheet beschrijft op welke wijze de afdeling Veilig Leven voornemens is om het veiligheidsbewustzijn van minder zelfredzame burgers in de regio Rotterdam-Rijnmond te intensiveren.

2. Afbakening

Een van de specifieke doelgroepen zijn de verminderd zelfredzame burgers. De groep is zeer divers, de diversiteit van deze groep mensen kan je onderverdelen in:

- Auditieve beperking;
- Visueel beperkt;
- Lichamelijke gehandicapt;
- Combinatie van bovenstaande.

De doelgroep is onvoldoende bewust bezig met Veilig Leven zeker op het gebied van zoals brandveiligheid, het vluchten bij brand of het laten (rookmelder) melden van een beginnende brand. Er is niet altijd voldoende financiële armslag, en leven vaak in “normale” woningen zonder aanpassingen of met enkel de hoogst noodzakelijke. De financiële armslag is lager dan een standaard gezin, dit wordt mede veroorzaakt doordat ze niet of minder aan het arbeidsproces deel nemen vanwege hun handicap. Hierdoor moet er van een uitkering rond gekomen worden. Vanwege hun beperking hebben ze hoger kosten om rond te komen dan een standard gezin, waardoor de veiligheid er over het algemeen bij inschiet. Mede hierdoor is de groep verminderd zelfredzame personen benoemd als speerpunt.

Door de diversiteit van de vele aandoeningen zijn er meerdere manieren nodig om deze groep voor te lichten. Hier kunnen wij als voorlichters tegenaan lopen wanneer er voorlichting wordt gegeven aan de doelgroep. Het is dus van belang om met meerdere tools het veiligheidsbewust zijn te verhogen. Soms met behulp van een tolk dan weer met behulp van foto's. Daarnaast zal ook via de hulpverlening instanties moeten worden gewerkt, hierbij moet er gedacht worden aan Pameijer, Middin, ASVZ enzovoorts. Dit om iedereen te kunnen bereiken.

3. Gewenste uitgangspositie en strategische partners

Om te komen tot een maatwerkoplossing qua voorlichting aan deze doelgroep zal samenwerking gezocht dienen te worden met externe partners om gezamenlijk de doelgroepen te vinden om zo vorm en inhoud te geven aan de voorlichtingsbijeenkomsten.

Eventuele partners kunnen hierin zijn:

- Gemeenten binnen de regio;
- Directie Veiligheid van de gemeente Rotterdam;
- Stichting Mee binnen de regio;
- Middin;
- VGR;
- ASVZ;

4. Beoogd resultaat en kwantitatieve doelstelling

Om de implementatie van het beschreven speerpunt mogelijk te maken zal de brandweer een interne ontwikkeling dienen door te maken. In dit hoofdstuk vindt een beknopte beschrijving plaats van deze ontwikkeling. Daarnaast worden een aantal randvoorwaarden beschreven waaraan dient te worden voldaan wil invulling van dit speerpunt succesvol zijn.

Bereikbaarheid brandweer

Communicatie met en participatie van bewoners, organisaties en ondernemers is een vereiste voor een effectieve aanpak. Om vraaggericht te kunnen werken zal de brandweer de deuren zowel fysiek als in spreekwoordelijke zin moeten openen. De brandweer moet klantgerichtheid gaan uitstralen en leren luisteren naar de wensen en aansluiten bij de beleving van de bevolking.

Participatie en luisteren naar de omgeving

Bij het opstellen en uitvoeren van gerichte acties en maatregelen in het kader van Veilig Leven is het van groot belang dat bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en collega diensten nadrukkelijk worden betrokken. De acties en maatregelen dienen aan te sluiten bij de beleefde problemen. Prioriteiten en maatregelen dienen in overleg te worden opgesteld en vastgesteld. Maatwerk is noodzakelijk. Prioriteiten kunnen van groep tot groep verschillen. Op grond van scans kunnen prioriteiten en geschikte maatregelen worden opgesteld. Het is van groot belang hierbij aan te sluiten bij al bestaande structuren zoals de Commissie Veilig van de gemeente Rotterdam, de bewuste instanties en organisaties.

Als kwantitatieve doelstelling kan worden aangegeven, dat indien er op jaarbasis minimaal 15 voorlichtingsbijeenkomsten hebben plaatsgevonden per doelgroep “verminderd zelfredzame” wil het als succesvol worden omschreven.

Daarnaast zal een instrument dienen te worden ontwikkeld om het “maatschappelijk rendement” te meten voor deze doelgroep, zodat de VRR de mogelijkheid heeft voor “bijsturing”.

De verschillende doelgroepen zijn verder onder te verdelen in 3 doelgroepen;

- Lichamelijk gehandicapt;
- Geestelijk gehandicapt;
- Combinatie van bovenstaande.

Binnen elke doelgroep zijn weer tal van diversiteiten, waardoor er veel verschillende manieren nodig zijn om deze te bereiken. In de voorlichting doelstelling zijn ook de presentaties opgenomen bij groepen van mensen die onder begeleiding wonen in een daarvoor bestemde locatie.

Bijlage 6

Factsheet “Speerpunt vervuilde woningen”

Deze factsheet beschrijft op welke wijze de afdeling Veilig Leven voornemens is om de aanpak vervuilde woningen in de regio Rotterdam-Rijnmond te intensiveren.

2. Afbakening

Een specifieke doelgroep zijn personen die hun woning erg vervuilen. Deze groep is zeer divers van afkomst. De doelgroep is nog onvoldoende bewust bezig met Veilig Leven, tevens op het gebied van brandveiligheid. Deze personen leven vaak in oudere stadswijken en volledig anoniem. Ook bij deze groep is de combinatie van groot risico en moeilijk benaderbaar aanleiding geweest om ze als apart speerpunt in het kader van aanpak te benoemen.

Meervoudige problemen

De aanpak is gericht op ernstige vervuiling in woningen waar de bewoner(s) tegelijkertijd met verschillende problemen te maken hebben. Het gaat hierbij regelmatig om een combinatie van bijvoorbeeld verslaving, werkloosheid, psychiatrische en financiële problemen of een niet passende woonsituatie. De ervaring leert dat een goede samenwerking vaak leidt tot een bevredigend resultaat. Behalve een schone opgeruimde woning biedt de Sector Maatschappelijke ontwikkeling (voorheen GGD) ook een oplossing voor de achterliggende problemen. Het doel is herhaling van de vervuiling te voorkomen. Bewoners werken mee aan deze aanpak en zijn blij met de behaalde resultaten.

3. Strategische Partners

Momenteel is er al een goede samenwerking tussen de Sector Maatschappelijke ontwikkeling team woningvervuiling, Cluster Stadsontwikkeling toezicht gebouwen, Cluster Stadsbeheer directie schone stad en de Regionale Brandweer Rotterdam-Rijnmond. Er is in 2014 een (vernieuwd) convenant over samenwerking in de bestrijding van woningvervuiling opgesteld. De samenwerking tussen deze Rotterdamse diensten en de brandweer betekent een efficiëntere hulpverlening aan bewoners die zichzelf en/of hun woonomgeving vervuilen.

Iedere dienst heeft een taak bij de aanpak. De werkwijze is vastgelegd in een stroomschema. De Sector Maatschappelijke ontwikkeling coördineert de werkwijze en zijn deskundig in het omgaan met meervoudige problematiek. Zodra de overlast gevende situatie is weggenomen zorgt de Sector Maatschappelijke ontwikkeling dat de bewoner passende nazorg krijgt van hulpverlenende instellingen. Dit voorkomt dat er na verloop van tijd opnieuw een situatie van vervuiling en overlast ontstaat.

4. Beoogd resultaat en kwantitatieve doelstelling

Zoals gemeld is er al geruime tijd een goed werkend convenant samen met de gemeente Rotterdam. Met de nodige kennis en kunde zijn in 2014 totaal 190 vervuilde woningen aangemeld bij het Team Woningvervuiling. Hier zijn 122 opruimacties uit voortgekomen. Uiteindelijk zijn er maar 4 daadwerkelijke ontruimingën uitgevoerd waar de brandweer aan meegewerkt heeft in de vorm van ondersteunende werkzaamheden. Bij de overige meldingen is de brandweer aanwezig geweest voor bijvoorbeeld een woningcheck of een advies met betrekking tot brandveiligheid in de woning.

In de andere gemeenten binnen de VRR is nog geen juiste methodiek voor een concrete aanpak vastgelegd.

Het is zeer wenselijk dat op een gelijkwaardige wijze te werk wordt gegaan bij deze casussen. Echter is dat nog niet het geval. Doelstelling is om voor 2019, in goede samenwerking met de partners, alle gemeenten een convenant hebben afgesloten waardoor eenduidig gewerkt wordt. Als afdeling Veilig Leven zullen we daar initiator in zijn.

Bijlage 7

Factsheet “Speerpunt doelgroepvoorlichting VMBO”

Voorliggende factsheet beschrijft op welke wijze de afdeling Veilig Leven voornemens is om het veiligheidsbewustzijn van toekomstige medewerkers in de zorg (ouderenzorg, gehandicaptenzorg en de thuiszorg) in de regio Rotterdam-Rijnmond te vergroten waardoor de leefomgeving van verminderd zelfredzame burgers veiliger zal worden.

2. Afbakening

In Nederland zorgen branden in de huiselijke omgeving voor de meeste slachtoffers. Daarbij is het zorgwekkend dat het aantal gevallen met dodelijke afloop niet structureel afneemt. De meeste getroffen personen zijn beperkt zelfredzaam.

Daarnaast veranderen veel zorgcomplexen in wooncomplexen waarmee veel voorzieningen verdwijnen die zorgen voor de brandveiligheid terwijl de mensen die er wonen niet veranderen. De mensen die er wonen zijn nog steeds vaak oud en of minder zelfredzaam.

Een belangrijke taak voor de toekomstige zorgverleners kan zijn weggelegd in het vroegtijdig herkennen van de eerste tekenen van dementie/alzheimer, depressie, ouderen mishandeling en het ontstaan van een sociaal isolement. Deze medewerkers zouden ook onveilige leefsituaties kunnen herkennen waardoor een verhoogd risico op (heup)fracturen, traumatische hersenbloedingen en het ontstaan van brandwonden mogelijk beperkt kan worden.

Door het geven van interactieve voorlichting aan toekomstige medewerkers in de zorg (ouderenzorg, gehandicaptenzorg en de thuiszorg) kunnen (brand)gevaarlijke situaties in de toekomst mogelijk voorkomen worden.

De leerlingen van het praktijkonderwijs en het (voorbereidend) middelbaar beroeps onderwijs kunnen onze “ogen en oren” worden vandaar dat ze als apart speerpunt in het kader van voorlichting worden benoemd.

3. Gewenste uitgangspositie en strategische partners

Daar er vier op niveaus opleidingen in de richting zorg worden aangeboden zal samenwerking gezocht dienen te worden met externe partners om te komen tot een maatwerkoplossing qua voorlichting.

Eventuele partners kunnen hierin zijn:

- Zadkine Zorg en Welzijn;
- Albeda College;
- Thuiszorgorganisaties;
- Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven;

4. Beoogd resultaat en kwantitatieve doelstelling

Op mbo niveau worden er vier verschillende opleidingen in de zorg aangeboden : Zorghulp (niveau 1), Helpende zorg en welzijn (niveau 2), Verzorgende (niveau 3) en Verpleegkundige (niveau 4).

Om een succesvolle invulling te geven aan het speerpunt zullen er in samenwerking met de beoogde partners verschillende interactieve presentaties (2.0) moeten worden ontwikkeld. Hierbij is de medewerking van de afdeling Communicatie & Projecten onmisbaar.

Als kwantitatieve doelstelling kan worden aangegeven, dat indien er op jaarbasis minimaal 15 voorlichtingsbijeenkomsten hebben plaatsgevonden aan de doelgroep “leerlingen praktijkonderwijs en (voorbereidend) middelbaar beroepsonderwijs ” het als succesvol kan worden omschreven. Daarnaast zal een instrument dienen te worden ontwikkeld om het “maatschappelijk rendement” te meten voor deze doelgroep, zodat de VRR de mogelijkheid heeft voor “bijsturing”.

Literatuur

Brandweer (2010). De Brandweer over morgen. Strategische reis als basis voor vernieuwing.

Gedragsverandering voor Brandveilig Leven (concept aanbevelingen/inzichten juni 2015)

Uitvoeringsplan Projectfase 2 (Peter Schuurmans 20.02.2012)

Bestuurlijke notitie Veilig Leven binnen de VRR 2015 – 2019 (Jos de Graaf, d.d. 25.03.2015)

“Rembrand”, Brandveiligheid is coproductie (Brandweer Nederland)

Afstudeerverslag Lucie Berning (PPS)